

LOF VAN DE „LA”

Zeer pakkend! En op het einde der „Höhenstrasse” een plastische groep van Luc Jaggy, „Gelöbniß”, met als tekst, steeds in vier talen, het nationale lied: „Rufst Du, mein Vaterland”. En weer eens dient herhaald: pakkend! Nochtans, als we kritisch die beelden bekijken, moeten we wel constateeren dat ze vrij middelmatig zijn, maar het merkwaardige van het geval is juist dat niemand er aan denkt ze kritisch te bekijken. Ze zijn een gedeelte van een ensemble dat imponeert, omdat het zóó juist en zóó echt is. Het sterke nationaal gevoel dat de Zwitsers bezielt, gediend door een juist æsthetisch inzicht, heeft geleid tot deze collectieve uiting van gehechtheid aan het vaderland, met totaal nieuwe middelen. Men zou kunnen gewagen van een nieuwe monumentaliteit, ware het niet dat dit woord aanleiding geeft tot zoo menig misverstand. Voor velen is monumentaliteit nog steeds synoniem van bombast. De academische leer dweept met paleizen die geconcipeerd zijn als bravourstukken, zonder geestelijken inhoud en die, in een tentoonstelling, des te valscher aandoen, omdat het contrast tusschen opzet en middelen een ieder die een weinig smaak bezit pijnlijk treft. De grootschheid is geen quæstie van afmetingen, het Parthenon is het voorbeeld bij uitstek om ons van deze waarheid te overtuigen.

Uit hetgeen voorafgaat blijkt ten overvloede dat de Zwitsers het buitengewone resultaat hebben bereikt, dat elk bezoeker heeft kunnen constateeren, omdat zij kordaat nieuwe wegen zijn opgegaan, nieuwe wegen die in menig opzicht slechts de herontdekking zijn van vroegere banen. In de eerste plaats, de geest die hen bezielt heeft. Zij hebben hun land willen dienen op zijn best, tevens didactisch en verheffend. Hiervoor hebben zij de gepaste æsthetische taal gebruikt, een zakelijke taal die zich niet laat afleiden van het gestelde doel en die, ondanks deze zakelijkheid, de rechten van den geest eerbiedigt. Nergens werd het essentiele verwaarloosd ten gunste van uitwendige middelen. De Zwitsers hebben meteen bewezen dat het functionalisme geenszins de uiting is van een verdord rationalisme — of „rationalisme bourgeois”, zooals de Russen de architectuur van Le Corbusier gequalificeerd hebben, nadat ze hem een tijdlang te werk hadden gesteld. Na de eenheid van conceptie, dient de eenheid van uitvoering geprezen. Eene merkwaardige prestatie vanwege deze overtuigende individualisten. Het is een les voor landen die ter eere van de vrijheid in anarchie belanden, en tevens een bewijs dat orde kan geschapen worden zonder overdreven dwangmaatregelen, met goeden wil, door het vrijwillig aanvaarden van een discipline. De werken die te Zürich individueel de aandacht vestigden, waren zeker niet van de beste, maar ze werden doorgaans gered door de plaats die ze innamen in een ensemble: revanche van den gemeenschapsgeest!